

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. I. Præsupposita, & status quæstionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

duct sup. a. r. n. §. partim sequentia: Cypr. l. de van. idol. *hec est summa delicti, nolle agnoscere, quem ignorare non possis.* Tertul. l. r. adv. Marcion. *prima anima rationalis dei DEI notitia est.* Et l. despect. C. 2. *homo ignorat, quod ultero natura suggerit, DEVM esse?* August. tr. 106. in Jo. *Hec est vis vera divinitatis, ut creatura rationali iam ratione utenti penitus abscondi non possit.* Greg. 27. moral. c. 3. *Omnis homo, eo ipso, quod rationalis conditus est, debet ex ratione colligere sensum, qui se condidit, DEVM esse.* Paulus Orol. l. 6. hist. adv. pag. *DEVM quilibet hominum contemnerere ad tempus potest, nescire in totum non potest.*

29. Probatur tertio ratione. Illud invincibiliter ignorari non potest, in cuius notitiam quilibet homo quantumvis rudis hebetisque ingenii saltem probabilissimo discursu, ipsoque nativo rationis impulsu devenire potest: sed in DEI cognitionem quilibet ita devenire potest, tum ex totius universi aspectu, tum ex sui ipsius notitia: unde ps. 138. dicitur: *mirabilis facta est scientia tua ex me.*

Ita pulcherrime observavit Theodoretus apud Van der verken d. 2. c. 4. *Si quis maximum & pulcherrimum adificium inspiciens architectum miratur, & navigium videns bene pulchreque instructum, nauegum considerat, & cum contemplatione imaginis memoria pictoris simul occurrit, multo magis mundi fabrica, que videtur, ad opificem videntes adducit.*

30. Probatur quartò. Impossibile est, ut homo invincibiliter ignoret omnia principia vitæ honestæ, aliàs sequeretur hoc maximum absurdum, quòd homo adultus propter invincibilem ignorantiam prorsus peccare non possit: atqui primum inter omnia principia moralibus principiis præsupposita, est

DEVM esse, ex quo consequitur alterum universalissimum principium morale; DEVM esse colendum: ergo illius notitiam invincibiliter ignorare nemo potest.

Probatur quintò absurdus. Nam primò sequeretur hominem DEI invincibiliter ignoratum excusari ab omni peccato: quia quâ ratione DEUS ignoratur, eâ ratione etiam ignoratur, dari offensam DEI, esse averfionem à DEO: si ergo DEUS invincibiliter ignoratur, etiam inculpabiliter ignoratur offensam DEI, averfio à DEO; consequenter non potest esse voluntaria: si non voluntaria, ergo nec imputabilis in culpam. Secundò sequeretur, quòd adultus rationis compos non posset exercere actum morale: quippe ejus exercitio præsupponitur cognitio finis ultimi, ut sup. ex Tr. d. act. hum. Sequeretur tertio. Hominem in prima suæ rationis aurora constitutum non teneri, ut se convertat in DEVM, quippe quem invincibiliter ignorare posset. Quartò, quòd non omnis homo reciperet auxilia sufficientia ad salutem, cum essent aliqui invincibiliter destituti cognitione divinitatis, quæ omnibus aliis auxiliis præsupponitur.

Unde neganda est omni modo experientia ad-ducta à Pentafice loco citato dicentis: *in his Indiarum provinciis, præsertim hoc regno Peruano quotidie experimur esse aliquos homines adeò barbaros, ut nullam habeant DEI cognitionem, &c.* Etenim, quòd non habeant vel habere potuerint notitiam Numinis valde claram, & ex perfecto discursu contractam, quin tamen in ipsa rationis aurora inchoatam Numinis supremi agnitionem, & quasi suspicionem quandam habuerint, & habere potuerint ex ipso universi aspectu, rudi saltem discursu comparatam, admitti non potest.

DISPUTATIO III. DE NATURA DEI, EIUSQUE CONSTITUTIVO. ARTICULUS I.

An essentia & natura DEI sint virtualiter distincta, habeantque duplex constitutum.

S U M M A R I A.

1. Inquiritur constitutum metaphysicum. 2. Natura, ut virtualiter distincta ab attributis. 3. Quod est constitutum per modum simplicitatis. 4. Tres conditiones ad constitutum naturæ requisitæ. 5. Diversitas sententiarum. 6. Fundamentum distinguendi essentiam & naturam per habitudinem ad diversos actus. 7. Propter sequelam operationis ad esse. 8. Quia natura ad essentiam se habet, ut includens ad inclusum. 9. Duo constitutiva pro essentia & natura. 10. Reijcitur distinctio virtualis essentia & natura propter imperfectionem. 11. Propter defectum purissime actualitatis, quam infert in DEVM. 12. Et vitalitatis.	13. Propter distinctionem actus essendi & intelligendi. 14. Ob puritatem actus primi inconceptibilis in DEO. 15. Prima operatio vitalis in DEO non distinguitur virtualiter à natura. 16. Natura non est proprie relativa. 17. Disparitas inter naturam creatam & increatam.

§. I.

Præsupposita, & status questionis.

Validimus DEVM esse, quod pertinebat ad primam questionem: *An est?* modò quidditativa DEI prædicata (quod pertinet ad alteram questionem *quid est?*) inspicimus; non quòd inquiramus ejusmodi quidditativum conceptum, qui divinitatem

vinam essentiam aequatè ut in se est exprimat: is enim beatis mentibus tantum concessus, abstractivam viatoris cognitionem longè transcendit, quo sensu Damasc. l. 1. c. 4. quòd *DEVS sit, liquidò constat, quid autem ratione essentia, naturæ, sit, nullo modo cognosci potest*, sed quod in omnium divinarum perfectionum & prædicatorum cumulo, quæ per inadæquatè conceptus attingimus, sicuti alia invenimus prædicata ad exprimentas operationes, alia ad proprietates, attributa, personas spectantia; ita investigemus perfectionem, quæ ipsam DEI naturam, ut nostro modo concipiendi ab omni alio, quod est extra naturam conceptum, distinctam exprimat: quam perfectionem *constitutivam essentia & naturæ* nominamus.

1. Naturæ, inquam, ut ex modo concipiendi ab omni, quod ipsa non est, distinctam, adeoque sub metaphysica consideratione spectatam; si enim eandem physice, & prout est entitativè in se ipsa, spectes, haud dubiè sicuti divina essentia & natura est infinitum & interminatum substantiæ pelagus, omnem perfectionem in se simpliciter uniens & identificans; ita quoque pro suo constitutivo cumulo omnium divinarum perfectionum habebit.

2. Per id *constitutivum naturæ* tamen non intelligimus constitutum per modum compositionis, quæ in actu puro & simplicissimo locum non habet; sed per modum simplicitatis, qualiter divinas Personas relationibus constitui in Tract. de Trinit. dicemus:

4. Ceterum tres condiciones (supposità in præsens inter naturam & attributa divina distinctione virtuali, & rationis ratiocinata secundum conceptum explicitam & implicitam) ad naturæ divinæ constitutum necessarias invenimus: Prima est, quòd sit prædicatum essentiale intrinsecum & distinctivum ab omni alio; aliis quo pacto essentiam omnibus personis communem constitueret? Altera, ut sit prima radix (non formalis, sed virtualis; in quam videlicet ratio nostra cum fundamento in re omnia alia prædicata ultimò revocentur) non tantum operationum, sed etiam attributorum, à quibus virtualiter distinguitur; quemadmodum rationale in homine est radix formalis operationum & proprietatum, quæ hominis speciem consequuntur. Tertiò, ut exprimat gradum vitæ divinæ, adeoque actualissimæ & perfectissimæ. Cum enim natura viventium sit ipsum radicale & substantiale principium vitæ, seu principium, quo per se primò, movemur & sumus, tam diu non exprimitur specificata natura viventis, ut ab omni alia natura distincta, quamdiu gradus ipse vitæ non exprimitur: sed qui DEI naturam considerat, utique considerat naturam non modò primi entis, sed etiam primi viventis: ergo pro constitutivo ipsius naturæ non debet statuere prædicatum, quod solummodò exprimat perfectionem & gradum entis increati; (qui conceptus nimium quantum est confusus & imperfectus) sed etiam gradum vitæ increate & perfectissimæ.

5. Quibus positis in hæc subtili & profundâ contemplatione admodum diversa sunt Authorum placita. Scotus q. 3. prol. n. 12. & in 1. dist. 3. q. 2. n. 17. formalitatem primò expressivam Divinæ essentia collocat in infinitate. Pro cumulo aggregato ex omnibus perfectionibus certant Ruiz, Amicus, Bonæ spei & Quiros tr. 2. disp. 17. le. 6. & 7. Aseitatem, hoc est formalissimam & independen-

tissimam actualitatem essendi propugnant Bannes, Mariales, Averlæ, Derkennis, Contenton. Petrus à S. Joseph. l. 1. c. 1. re. 1. 4. Stadlmair Univers. Salisb. Reclor Magnif. disp. de DEO c. 1. §. ult. Essentiam & naturam virtualiter distinguunt, & illi quidem aseitatem, huic verò actualissimam intellectionem pro constitutivo assignant Corneio to. 1. q. 1. a. 4. disp. 1. dub. 3. & 4. Franciscus de Lugo l. 1. disp. 16. c. 7. Illustrissimus Reding q. 2. a. 2. contro. 3. Intellectualitatem seu intelligere radicale amplectuntur Artubal, Serra, Jo. de Bacone, Henr. à S. Ignat. dist. 3. a. 5. Intelligere actualissimum statuunt Salmanticenses, Jo. à S. Th. disp. 16. a. 2. Gonet disp. 2. de nat. DEI concl. ult. & complures nostris Salisburgensibus.

§. II.

Fundamenta pro distinctione virtuali essentia & naturæ.

Sententia docens virtuales distinctionem inter essentiam & naturam DEI probatur his rationibus. 6. Primò. Conceptus, qui desumuntur per habitudinem ad actus formaliter vel virtualiter distinctos, sunt inter se virtualiter distincti; sed essentia & naturæ conceptus desumuntur per habitudinem ad actus formaliter vel virtualiter distinctos: ergo. Minor probatur, ex S. D. q. 39. a. 2. ad 3. *natura designat principium actus; essentia ab essendo dicitur.* Et est commune Philosophorum dogma: essentiam dici per ordinem ad esse, nomen autem naturæ delumi ex ordine ad operationem, natura enim dicta est, *quasi aliquid nasci faciat*: sed esse & operatio uti in creatis formaliter & realiter, ita in divinis sunt actus virtualiter distincti, uti etiam linea essendi ac operandi: ergo & actus, ad quos essentia & natura dicuntur habitudinem, sunt inter se virtualiter distincti. Min. probatur, quæ realiter distinguuntur in creatis, virtualiter distinguuntur in divinis; sed actus essendi & operandi realiter distinguuntur in creaturis: ergo virtualiter distinguuntur in divinis.

Confirmatur. Esse prius concipitur, quàm operari, quia operari sequitur ad esse; ergo conceptus essendi & consequenter etiam conceptus essentia est virtualiter prior, quàm conceptus naturæ. Adde: quòd absoluta sunt priora relativis: conceptus essentia est absolutus; conceptus naturæ est relativus ad operationem, ergo.

Probant secundò. Includens saltem virtualiter inadæquatè distinguitur ab incluso, quemadmodum actus notionalis ratione superaddita relationis virtualiter inadæquatè distinguitur ab actu essentiali, quem includit; sed natura se habet ad essentiam tanquam includens ad inclusum, quia ad esse, quod est constitutum essentia, superaddit operationem, velut insinuat S. D. in opus. de ente & essent. dicens: *Nomen natura significare videtur essentiam rei, secundum quod habet ordinem ad propriam operationem.* Unde communiter docetur tam à Philosophis, quàm Theologis, in creaturis naturam superaddere essentia, quòd sit principium primum & radicale operationis.

Positâ ergo distinctione virtuali inter essentiam, & naturam